

Les Nouveaux Commanditaires – The New Patrons – Οι Νέοι Αναθέτες

Ιστορία & Στόχοι του Προγράμματος

Το πρόγραμμα Les Nouveaux Commanditaires (The New Patrons) ξεκίνησε το 1991 με την υποστήριξη της Fondation de France. Ήταν μια πρωτοβουλία του καλλιτέχνη François Hers, ιδρυτού του, «να φέρει την κοινωνία των πολιτών πλησιέστερα στους καλλιτέχνες, να προσδώσει στην τέχνη αξία χρήσης και να τη συνδέσει με ζητήματα που αφορούν το σύνολο των πολιτών». Στόχος είναι η ανάθεση έργων τέχνης που εμπλέκουν τους πολίτες σε όλα τα στάδια της δημιουργικής διαδικασίας, από τη σύλληψη του έργου έως την παραγωγή του. Η δράση επιτρέπει σε πολίτες και φυσικά πρόσωπα να αναθέτουν έργα σε δημιουργούς, ενημερώνοντας και συσχετίζοντας τους με την ιστορία, τις ιδιαιτερότητες, και με λίγα λόγια με την ταυτότητα της κοινότητας ή της περιοχής τους.

Στόχος αυτής της συμμετοχικής διαδικασίας είναι τα έργα που ανατίθενται να αποτυπώνουν μια συλλογική επιθυμία ή ανάγκη που συνδέει τους κατοίκους της περιοχής, να ανταποκρίνονται στις αυξανόμενες κοινωνικές απαιτήσεις, καθιστώντας την καλλιτεχνική δημιουργία «συλλογική ευθύνη, όχι απλώς ιδιωτική». Μοναδική προϋπόθεση είναι αυτός/ή που «υπογράφει» το έργο να είναι καλλιτέχνης.

Δίκτυο – Ρόλοι – Μεθοδολογία – Υλοποιημένα έργα

Κεντρικό ρόλο σε αυτήν τη διαδικασία, πέρα από τον τοπικό εκπρόσωπο του δικτύου Les Nouveaux Commanditaires («Οι Νέοι Αναθέτες» στην ελληνική γλώσσα), που για την Ελλάδα είναι η κα. Κατερίνα Κοσκινά μέσω της ΑΜΚΕ ΠΟΛΙΤΕΣ, έχει ο Διαμεσολαβητής και η ομάδα που τον υποστηρίζει. Οι αναθέτες είναι φυσικά πρόσωπα, που ζουν στην περιοχή, από τη διαβούλευση των οποίων με το διαμεσολαβητή, προκύπτει η ανάγκη για τη δημιουργία συγκεκριμένου έργου (τέχνης, συναυλία, φιλμ, κτήριο, κλπ.). Την ανάθεση κάνουν πολίτες, κάτοικοι της περιοχής. Η χρηματοδότηση καλύπτεται από τους Υποστηρικτές και προέρχεται από ιδιωτικούς και δημόσιους πόρους, προγράμματα ή και από υποστήριξη σε εργασία και είδος (τεχνική βοήθεια, υλικά, κλπ.).

Περισσότερες από 300 αναθέσεις έχουν ήδη προκύψει μέχρι στιγμής σε πολλές πόλεις ανά τον κόσμο (Γαλλία, Γερμανία, Βέλγιο, Ιταλία, Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία, ΗΠΑ, κλπ.) από καλλιτέχνες και αρχιτέκτονες όπως οι Patrick Berger, Christian Boltanski, Goran Bregovic, Jean-Luc Brisson, Krijn De Koning, Michelangelo Pistoletto, Martha Rosler και Jacques Herzog & Pierre de Meuron. Ακολουθούν ενδεικτικά παραδείγματα που περιλαμβάνουν διαφορετικά είδη καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης:

1. Parcours d'Ombres /Christian Boltanski / Vitteaux, Bourgogne, 2004

Αναθέτες: Ο δήμαρχος και τα μέλη του τοπικού συμβουλίου της κοινότητας Vitteaux

Διαμεσολαβητής: Xavier Douroux.

Υποστηρικτές: Fondation de France, Commune of Vitteaux, Leader II European Initiative, SICECO.

Ανάθεση έργου: Ο δήμος Grancey-le-Château, στην προσπάθειά του να φωτίσει την πολιτιστική κληρονομιά της πόλης, ανέθεσε στον καλλιτέχνη Christian Boltanski να «ζωντανέψει» την περιήγηση των τειχών του Tourelle des Gardes.

2. Le passage jardinier / Didier Courbot / Saint-Mauront quarter, Marseille, Bouches-du-Rhône, 2012-2014

Αναθέτες: Άτομα που ζουν ή εργάζονται στις οδούς Félix Pyat και Guichard/Gaillard, εκπρόσωποι του πολιτικού GIP της πόλης και του SOLEAM, οι διευθυντές του δημοτικού σχολείου Félix Pyat και του Maison pour tous of Saint-Mauront.

Διαμεσολαβητής: Anastassia Makridou-Bretonneau.

Υποστηρικτές: Fondation de France, city of Marseille, SOLEAM, CUCS Marseille, ANRU, ADDAP 13, Fédération Léo Lagrange.

Ανάθεση: Το έργο συνίσταται στη σταδιακή δημιουργία κοινόχρηστων κήπων. Το οικόπεδο έγινε βατό με την κατασκευή μιας ξύλινης πεζογέφυρας, μερικώς καλυμμένης με πέργκολα και με καθιστικά σε όλο το μήκος της.

3. Place for multiconfessional devotion and prayer / Michelangelo Pistoletto / Paoli Calmettes Institute, Marseille, France, 2000

Αναθέτες: Ινστιτούτο Paoli-Calmettes, Περιφερειακό Κέντρο για τον Καρκίνο που εκπροσωπείται από τον διευθυντή του, τον καθολικό ιερέα, τον υπεύθυνο πρακτικής άσκησης και τις νοσοκόμες.

Διαμεσολαβητής: Sylvie Amar.

Υποστηρικτές: Fondation de France, Paoli Calmettes institute, Région Provence-Alpes-Côte d'Azur, Bouches du Rhône General Council.

Ανάθεση: Η δημιουργία ενός πολυθρησκευτικού κέντρου για όλους που λειτουργεί σαν χώρος σιωπής, ανάπαυσης και ανάγνωσης, επιτρέποντας τον εορτασμό των τριών μεγάλων μονοθεϊστικών θρησκειών, του Βουδισμού και των αγνωστικιστών. Ο καλλιτέχνης, Michelangelo Pistoletto, συνέλαβε έναν χώρο, δομημένο γύρω από έναν κύβο με καθρέφτες στις εσωτερικές του πλευρές (ένας τετραγωνικός κύβος του άπειρου), που λειτουργεί σαν «Αγία Τράπεζα» στο κέντρο του δωματίου.

Στην Ελλάδα δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί έργο του προγράμματος, οπότε δεν εμφανίζεται στο site του New Patrons.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα The New Patrons:
<http://www.nouveauxcommanditaires.eu/en/home//>

Οι Νέοι Αναθέτες στην Αθήνα

Καθώς το πρόγραμμα The New Patrons καλεί πολίτες να «ανακτήσουν την τέχνη και να αναδιαμορφώσουν τη δημοκρατία», φαίνεται να μην υπάρχει καταλληλότερη πόλη από την Αθήνα για να φιλοξενήσει έργα που προκύπτουν μέσα από διαλεκτικές διαδικασίες. Η Αθήνα θεωρείται όχι μόνο η γενέτειρα της δημοκρατίας και το λίκνο του δυτικού πολιτισμού, αλλά ταυτόχρονα και τόπος όπου αυτά τα ιδανικά έχουν φτάσει σήμερα σε αδιέξοδο. Πράγματι, οι πολίτες παραμένουν για πολλούς λόγους αποκομμένοι, σε μεγάλο βαθμό, από την καλλιτεχνική σκηνή, παρόλο που συνιστά το κατεξοχήν πεδίο όπου θα μπορούσαν ελεύθερα να αρθρώσουν και να ικανοποιήσουν τις θεμελιώδεις πολιτιστικές τους ανάγκες. Απαντώντας ακριβώς σε αυτό το ζήτημα, η πρόταση των The New Patrons είναι η

συμμετοχή των πολιτών στην υλοποίηση ενός έργου που θα τονίζει τον κοινοτικό χαρακτήρα του τόπου, θα συμβάλει στην ενεργοποίηση των κοινών αναφορών, στη σύσφιξη των σχέσεων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους.

Συμμετοχή του Δήμου Αθηναίων στο Πρόγραμμα

Δεδομένου ότι το πρόγραμμα The New Patrons συνήθως ευοδώνεται με τη υποστήριξη μεγάλων ιδρυμάτων και δημόσιων φορέων, η συμμετοχή του Δήμου Αθηναίων ως υποστηρικτής και «εκκινήτης» του προγράμματος μοιάζει επιβεβλημένη. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, ο Δήμος Αθηναίων πήρε ήδη μέτρα για τη στήριξη των καλλιτεχνών και θα μπορούσε δικαιολογημένα να αποτελέσει τον πρώτο υποστηρικτή στην έναρξη του προγράμματος στην Ελλάδα. Πράγματι, αυτή η σύμπραξη μπορεί να συμβάλει στην επανεργοποίηση της άμεσης επικοινωνίας μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και των καλλιτεχνών, καθώς και στην εγκαθίδρυση ενός τρόπου συνέργειας Δήμου και πολιτών. Όλοι οι συμμετέχοντες φορείς (καλλιτέχνες, πολίτες, φορείς χρηματοδότησης, διαμεσολαβητές, συνεργαζόμενα ιδρύματα, κλπ.) έχουν μερίδιο ευθύνης και συμμετοχή στο έργο. Με αυτόν τον τρόπο, η τέχνη παύει να αποτελεί τόσο αποκλειστική επιλογή ενός ατομικού ή νομικού προσώπου, όσο και έκφραση του ατομικού οράματος ενός καλλιτέχνη και γίνεται δημόσια υπόθεση. Αποκτά συμβολική σημασία και κοινή νοηματοδότηση για την κοινότητα και τον καλλιτέχνη.

Το πρόγραμμα μπορεί να επεκταθεί σε βάθος 3 ετών, τόσο βοηθώντας τους πολίτες να αναπτύξουν μεθοδολογίες συνεργασίας, αμοιβαίας ανταλλαγής, διαβούλευσης και διαλόγου, όσο και επιτρέποντας τη διαπραγμάτευση των εντάσεων και των συγκρούσεων στη δημόσια σφαίρα και την εκ νέου οικειοποίηση του δημόσιου χώρου. Από την πλευρά του, ο Δήμος Αθηναίων, ως πρώτος υποστηρικτής του προγράμματος, μπορεί να επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από αυτή τη σύμπραξη και να κερδίσει πολλά με τη σωστή προβολή. Επαναπροσδιορίζοντας την πολιτιστική του πολιτική και ικανοποιώντας τα αιτήματα των πολιτών με δημοκρατικό και άμεσο τρόπο, θα μπορέσει να αντιμετωπίσει πιο στοχευμένα τις αυξανόμενες ανισότητες και τις σημερινές προκλήσεις της κοινωνίας.

Βασικοί Ρόλοι και Διαδικασία

Η δράση των New Patrons ορίζει με σαφήνεια τη διαδικασία ανάθεσης καθώς και τις ευθύνες κάθε ενδιαφερόμενου (δηλαδή του αναθέτη, του διαμεσολαβητή, του καλλιτέχνη και των ανθρώπων που διεξάγουν την αρχική έρευνα).

Αναθέτες (commissioners): Το πρόγραμμα των New Patrons επιτρέπει σε όποιον το επιθυμεί (π.χ. φοιτητή, δάσκαλο, έμπορο, ακαδημαϊκό, τεχνικό προσωπικό, αθλητή, συνταξιούχο, εργαζόμενο, βιοτέχνη, κλπ.), κατά προτίμηση σε συνεργασία με άλλους, να αναλάβει την ευθύνη για την ανάθεση ενός δημόσιου έργου τέχνης. Οι αναθέτες προσκαλούν έναν διαμεσολαβητή (mediator) και μαζί καθορίζουν ένα σύνολο προδιαγραφών που θα επιτρέψουν στη συνέχεια στον διαμεσολαβητή να προτείνει τον κατάλληλο καλλιτέχνη για να συμμετάσχει στο εγχείρημα.

Παράλληλα θα καθορίσουν τις τεχνικές απαιτήσεις του έργου, τον προϋπολογισμό παραγωγής, τους οικονομικούς περιορισμούς και το χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης. Οι αναθέτες είναι υπεύθυνοι για την ένταξη του έργου στην κοινότητα.

Διαμεσολαβητής (Mediator): Ο διαμεσολαβητής ακούει και αξιολογεί με τους αναθέτες τη σκοπιμότητα και τη συνάφεια του αιτήματός τους. Οι διαμεσολαβητές είναι άτομα με εμπειρία συνεργασιών με καλλιτέχνες και με όλες τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις για να την αποπεράτωσή του. Ο διαμεσολαβητής διευθύνει τη συζήτηση μεταξύ των καλλιτεχνών και των αναθετών, καθώς και με άλλα άτομα ή ιδρύματα που θα συμμετάσχουν. Ο διαμεσολαβητής ενημερώνει τους κοινωνικούς εταίρους στην περιοχή όπου πρόκειται να πραγματοποιηθεί το έργο, έρχεται σε επαφή με τους κατοίκους και συγκεντρώνει δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια που απαιτούνται για την παραγωγή του έργου τέχνης.

Καλλιτέχνης (Artist): Η επιλογή του καλλιτέχνη, που ηγείται της όλης πρωτοβουλίας, γίνεται από τον διαμεσολαβητή. Η επιλογή του καλλιτέχνη πρέπει να εγκριθεί από τους αναθέτες. Οι καλλιτέχνες που καλούνται μπορεί να προέρχονται από οποιοδήποτε δημιουργικό κλάδο, συμπεριλαμβανομένων των εικαστικών τεχνών, της αρχιτεκτονικής, του design, της μουσικής, του θεάτρου, της λογοτεχνίας, του χορού, κλπ. Ο καλλιτέχνης υποβάλλει ένα προκαταρκτικό έργο το οποίο συζητείται με τους αναθέτες. Στη συνέχεια, προσδιορίζουν με τη βοήθεια του διαμεσολαβητή τους τεχνικούς και διοικητικούς περιορισμούς καθώς και το οικονομικό πλαίσιο που θα πρέπει να λάβει υπόψη του ο καλλιτέχνης. Μόλις συμφωνηθεί το έργο, καθορίζεται ένας προϋπολογισμός για την παραγωγή και, στη συνέχεια, το έργο τέχνης μπορεί να εισέλθει στη φάση παραγωγής. Ο καλλιτέχνης, ο διαμεσολαβητής, οι αναθέτες, καθώς και οι πολιτικοί, πολιτιστικοί, ή διοικητικοί συνεργαζόμενοι φορείς, βοηθούν να διασφαλιστεί ότι το έργο θα εγγραφεί και θα συμμετέχει πλήρως στη δημόσια ζωή.

Υποστηρικτές (Supporters): Δήμοι, κοινότητες, πρόσωπα φυσικά, ιδρύματα, εταιρείες, προγράμματα, κλπ.